

II

12. november 1938.

List Rudolfa B., kolonistu, predtým príslušného do obce Veľké Úľany – kolónia Švehlovo, Kolonizačnému referátu v Bratislave, v ktorom vypovedá, ako maďarské miestne obyvateľstvo vyrabovalo kolóniu. V strachu o vlastnú bezpečnosť bol donútený opustiť svoje bydlisko a majetok.

Bol som kolonistom vo Veľkom Fedýmeši (*Veľké Úľany*) – obec Švehlovo a obrábal som 25 kat. jutár vlastného pridelu a 52 kat. jutár ako dedičstvo po svojom otcovi Matúšovi. V dôsledku obsadenia galantského okresu Maďarskom bol som nútený svoje gazdovstvo opustiť a poveriť dozorom Františka S., môjho zamestnanca.

Usadlosť som musel opustiť pod hrozbou tamjších maďarských obyvateľov z Veľkého Fedýmeša, ktorí v počte asi 15 ľudí vpadli v noci z 9. 11. na 10. 11. do mojej usadlosti, vyhrážali sa mi stýraním a streľbou a žiadali, aby som im vydal peniaze, lichvu, zbožie a všetky svoje movitosti. Za pomoci svojho zamestnanca a suseda pána W. postavil som sa na odpor, čím sa mi podarilo toto nebezpečie odvrátiť. Táto tlupa odišla, pravdepodobne preto, aby si pribrala ďalšiu posilu, proti ktorej by sme boli bezmocní, a chystala sa pravdepodobne ešte teže noci previesť svoj čin.

Bol som očitým svedkom, ako maďarskí obyvatelia obce Vizkelet (*Čierny Brod*) rabovali kolóniu Hajmáš. Počali od najkrajnejšej T. usadlosti a pokračovali smerom k mojej usadlosti. Keď sa o tejto rabovačke dozvedeli obyvatelia vo Veľkom Fedýmeši, vypravili sa hromadne s vozmi na rabovačku do kolónie Hajmáš a do Sedína, kde sa dopúšťali násilností na kolonistoch, zvlášť na kolonistoch českej národnosti. Keď som videl, že na kolónii Hajmáš dokončujú rabovačku a chystajú sa vpadnúť do môjho dvora a keď som videl, akých násilností sa dopúšťajú voči kolonistom aj za prítomnosti maďarských vojakov, z obavy o svoju telesnú bezpečnosť utiekol som v poslednom okamihu cez polia tak, aby som na úteku nebol spozorovaný, smerom k Čiernej vode a cez Pustý Fedýmeš (*Veľké Úľany*) do Báhoňa.

V dokonalej úcte

Rudolf B., v. r.

SNA, KR, kr. 26, č. 8542.

12

12. november 1938, Sobrance.

Zápisnica napísaná na okresnom úrade s Emiliánom P., Boženou P., Oldřichom Z., Mikulášom B., Jozefom D., Antonínom F., Vojtechom D., Tomášom K. a ďalšími bývalými kolonistami, ktorí vypovedali o brutálite a fyzickom týraní maďarských bezpečnostných orgánov pri ich vyhosňovaní z teritória maďarského štátu.

Zápisnica

Bez predvolania dostavil sa Emilian P., predtým obyvateľ obce Pavlovo, a vypovedá:

11. 11. 1938 asi okolo 17.30 hodine prišli do môjho obydlia v Pavlove maďarskí četníci zo Somotoru a zatkli ma. Dvaja boli maďarskí četníci a jeden četnický nadporučík. Celú domácnosť obsadili, mňa samého reťazami zviazali. Prikázali z domácnosti nič nebrať a ihneď sa obliekať. Zapriahli moje dvoje párov koní do mojich vozov a dovedli ma s mojou manželkou a s mojou sestrou do Kráľovského Chlmca.

Poznamenávam, že v ten čas okres Kráľovský Chlmec už bol obsadený maďarským vojskom. Keď som odchádzal z domu, títo četníci mi zobrali asi 5 000 Kč. Pred odjazdom četníci kľúčom uzavreli môj dom a kľúč odovzdali môjmu kočišovi.

Bolo asi 20.30 hodín, keď sme dorazili do Kráľovského Chlmca. Četníci, ktorí nás prevádzali, stále hľadali „Járási katonai parancsnokság“ (*Okresné vojenské veliteľstvo*). Odviedli nás aj s rodinou na okresný úrad a tam nás všetkých zavreli. Zanedlho znovu došli a odviezli nás na veliteľstvo četnickej stanice v Kráľovskom Chlmcu, kde už boli zhromaždení moji spolutrpiaci krajanovia.

Najprv sa vypytovali na moje nacionálne, na vojenský pomer a silou-mocou chceli počuť, že som bol legionárom. Keď som im povedal, že som ani jednu sekundu nebol legionárom, ale len dôstojníkom za Rakúsko a v československej armáde kapitánom, začali ma na to nútiť. „Fogsz beszélni te büdös legionista Cseh?“ (*Budeš hovoriť, ty smradľavý český legionár?*) Potom sa začala vlastná inkvizícia s hrubými nadávkami. Najprv ma chrbátom priviazali k dlhej lavici, nohy mi priviazali k lavici a ruky taktiež zaviazali pod lavicou. Teraz ma začali mlátiť policajným gumovým obuškom. Bili ma po nohách, hrozne mi stískali prsty na nohách nejakým prístrojom a chceli ich vykrútiť. Tretí chlap, ktorý mohol mať asi 90 kg, sadol si na moje prsia a začal rajtovať po prsiach a po bruchu. Pokúsili sa útočiť aj na moje prirodzenie a hrozne ma stýrali. Chlap sa potom obrátil a začal mi prstami vytláčať ľavé oko, pritom maďarsky kričal, že mi obidve oči musí vypichnúť. To sa mu však nepodarilo. Na ľavom oku ma ale silno dodrancoval. Medzi časom mi stále nadávali všelijakými hrubými nadávkami. Potom ma vyhodili do tej siene, kde už boli ostatní moji trpitelia. Tam zase vyčínal starší četnický hodnostár, ktorý nemilosrdne bil a trýznil všetkých nás. Až keď aj moji ostatní spoluobčania absolvovali túto hroznú inkvizíciu, naložili nás na autobus a odviezli nás cez Čop-Užhorod na slovenské hranice. Na štátnej hradskej na kraji hranice nás rozpustili a bijúc nás obuškami, donútili utekať smerom k Slovensku. Telesne stýraní došli sme na četnickú stanicu v Krčave,¹ kde nám poskytli pomoc a dovezli nás sem na okresný úrad.

Emilián P., v. r.

Taktiež bez predvolania sa dostavila Božena P., predtým príslušná do obce Pavlovo, a vypovedala:

Som manželkou Emiliána P. Pripojujem sa k výpovedi môjho manžela. Dovoľujem si poznamenať iba to, že som nebola telesne trýznená ako môj manžel a četníci mi nehrozili telesným potrestaním. Stále mi nasadzovali vojenský bodák. Musela som stále mlčať. Ináč maďarskí četníci dámy netrýznili, iba mužov.

Božena P., v. r.

Ďalší vypočúvaný Jozef Z., predtým obyvateľ obce Veľký Gereš (*Veľký Horeš*), vypovedá nasledovne:

Včera večer asi po 6. hodine prišli na moje obydlie viacerí maďarskí četníci, samozrejme ozbrojení. Prvýkrát sa pýtali na moje nacionálie. Potom všetkých z rodiny zahnali do kúta a pýtali od nás všetky zbrane. Hneď som im vydal jeden revolver. Žiadali ešte jednu pušku a flóbertku. Túto som im nemohol vydať a vysvetľoval som, že všetky zbrane som už odovzdal okresnému úradu v Kráľovskom Chlmci. Potom žiadali od nás peniaze a skvosty. Všetko, čo som mal, som im dal. Na peniazoch som im vydal 10 480 Kč. Nechali mi 1 350 Kč. Mimo toho mi zobrali jednu dámsku dlhú zlatú reťaz, dvoje pánske zlaté hodinky, retiazky, dámske zlaté hodinky, 1 zlatú 10-marku a 2 zlaté 10-koruny a mimo toho snubný zlatý prsteň. Po tom všetkom četníci celý byt prehliadli.

Moje kone zapriahli do voza a mňa s rodinou a všetkých ostaných, sputaných, dopravili do Kráľovského Chlmca na četnickú stanicu. Tam nás vzali do opatery zase iní četníci. Znovu sa vypytovali na naše nacionálie a potom ma strčili do druhej miestnosti, kde ma začali telesne týrať. Chytili ma za vlasy a surovo ma vláčili, až ma priviedli do tretej miestnosti. Nechali ma vyzuť topánky a začali ma biť na chodidlá. Bili ma tým spôsobom, že chrbátom ma priviazali k jednej lavici, ruky a nohy priviazali a na hlavu mi hodili koberec. Pokúsili sa poškodiť mi aj prirodzenie. Následkom strašných múk som omdlel. Poliali ma vodou. Keď som sa prebral, nútili ma, aby som sa obul. Keď som to nemohol urobiť, vyhodili ma z miestnosti aj s topánkami. Ešte aj tu som dostal niekoľko surových rán. Dostal som sa do jednej miestnosti, v ktorej už boli moji spolutrpiači obyvatelia. Tam vyčínal istý starší četnický hodnostár, ktorý nás všetkých surovo týral. Ešte toho večera naložili nás všetkých na autobus a cez Čop-Užhorod pri Vyšnom Nemeckom na štátnej hradskej nás vysadili na územie Slovenska. Keď nás na hranici rozpustili, tak sa na nás pustili obuškami a hrozne nás tam zbili. Potom sme sa uchýlili na četnickej stanici v Krčave.

Jozef Z., v. r.

Ďalej sa dostavil Mikuláš B., predtým obyvateľ obce Somotor, maďarskej národnosti, a vypovedá takto:

Včera večer prišli na môj statok traja maďarskí četníci a mňa s celou mojou rodinou na kočiari dopravili do Kráľovského Chlmca. Tam ma civilní teroristi tak hrozne stýrali, že som skoro omdlel. Silák mi tak vrazil do žalúdka, že som potom na svojich nohách nemohol stáť. Po týraní ma vyhodili von medzi ostatných. Spolu s ostatnými som bol potom autobusom dopravený na slovenskú hranicu. Keď nás na Slovensko vyhánali, hrozne nás bili puškami. Sám som dostal viac rán na hlavu. Nevieam, kde je moja rodina, kde sa podela, lebo v Chlmci už nebola umiestnená do autobusu.

Mikuláš P., v. r.

Ďalší vypočúvaný Jozef D., predtým obyvateľ obce Veľký Tarkan (*Veľké Trakany*), povoláním roľník, kolonista, vypovedá:

Včera večer maďarskí četníci ma zobrali aj s mojou rodinou z mojej usadlosti do Kráľovského Chlmca. Odvádzali nás sputaných. Peniaze mi nemohli zobrať, lebo som tieto pred niekoľkými dňami odoslal do Prahy. Na četnickej stanici v Kráľovskom Chlmci po zistení mojich osobných dát pýtali sa na môj vojenský pomer. Keď zistili, že som legionárom, začali

nadávať: „Cseh disznó“ (česká sviňa) a začali ma telesne trýzniť. Priviazali ma k lavici a na bosé chodidlá začali ma biť obuškom. Jeden civil si sadol na mňa, začal ma boxovať a hlavou ťlať do lavice. Keď som už bol veľmi stýraný a keď som už omdlieval, odstrčili ma do ďalšej miestnosti, kde bol jeden vysoký četnícky hodnostár. Ten ma tak silne vyfackal, že som spadol na zem. Ďalej viem len toľko, že nás všetkých posadili na autobus a odviekli na slovenskú hranicu. Na slovenskej hranici, keď nás vysadili, pustili sa do nás obuškami a hrozne nás zbili. Sám som dostal jednu silnú ranu po temene hlavy.

Jozef D., v. r.

Vypočúvaný Antonín F., predtým príslušný do obce Veľký Tarkan, zamestnaním roľník – kolonista vypovedá:

Včera vo večerných hodinách zobrali nás maďarskí četníci z môjho obydľia a zviazaných nás doviedli na četnícku stanicu v Kráľovskom Chlmci. Začali sa nás pýtať na naše nacionálie, vojenský pomer a iné osobné dáta. Potom ma strčili do jednej zvláštnej izby, kde ma silne dobili. Na ďalšie trýznenie na lavici už nemali čas, lebo sa veľmi ponáhľali. S ostatnými ma potom naložili na autobus a vyhostili. Zobrali mi vkladnú knižku na 10 000 Kčs a 720 Kč v hotovosti. Keď nás vykladali z autobusu na slovenské územie, pustili sa do nás obuškami. Dostal som jednu silnú ranu obuškom po chrbáte.

Antonín F., v. r.

Vojtech D., predtým obyvateľ obce Perbenik (*Príbeník*), kolonista, vypovedá:

Včera večer ma maďarskí četníci zastihli doma a odviezli zviazaného na četnícku stanicu do Kráľovského Chlmca. Tam so mnou postupovali ako s inými tu vypočúvanými mojimi krajanmi. Na stanici sa ma vypytovali, či som bol legionárom. Potom ma telesne dobili a večer okolo polnoci vysadili na autobus a vyhostili na Slovensko. Keď ma vyhánali cez hranice, tak ma ešte uderili gumovým obuškom po chrbáte. Predbežne ma hmotne nepoškodili, lebo som nemal pri sebe peniaze. Moja manželka pochádza z obce Véke (*Vojka*), okres Kráľovský Chlmec. Ju nezobrali a taktiež ani deti.

Vojtech D., v. r.

Tomáš K., predtým príslušný do obce Veľký Gýreš (*Veľký Horeš*), vypovedá:

Včera večer sa aj ku mne dostavila maďarská četnícka hliadka, zobrala ma s celou rodinou. Četníci nás nenechali, ani aby sme sa obliekli a najedli. Zobrali nám 3 000 Kč, ktoré mi však vrátili v Kráľovskom Chlmci. Povožom nás doviezli na četnícku stanicu, kde ma po vypočutí začali hrozne a nemilosrdne telesne biť. Priviazali k lavici, kabát hodili na hlavu, jeden si na mňa sadol a začal ma biť tvrdým predmetom na moje nahé chodidlá. Dostal som asi 50 rán. Keď som bol omrúčený, obľiali ma vodou a surovo vyhodili von. Nasledovalo okolo polnoci nasadenie do autobusu a vyhostenie. Na hranici sa mi podarilo utiecť pred trýzniteľmi tak, že som nebol postihnutý obuškom. Mojich rodinných príslušníkov, t. j. manželku, dcéru a jedného syna síce netrýznili, ale vyhrážali sa im, že keď budú plakať a prosiť, že i oni budú zbití.

Tomáš K., v. r.

Ďalej sa dostavili Antónia T., Štefanka Z., Oldřich Z., Jozefa K., Květa K., Drahoslava K., Karol K., Anna F., Čeněk Š., Berta D., Jozef K., Miroslav T. a Anna Š. – obyvatelia Gýreša, Veľký Tarkan, a vypovedajú:

Včera vo večerných hodinách maďarskí četníci zobrali nás z našich domácností a nútene doviedli na četnicku stanicu do Kráľovského Chlmca. Nenechali sa nás ani obliecť, ani najesť. Zachádzali s nami veľmi surovo, stále sa nám vyhrážali. Autobusom nás dopravili cez Čop-Užhorod na hranice, kde sa do nás pustili s obuškami a len šťastiu možno ďakovať, že sme neboli pobití.

Domácnosti máme opustené, nestrážené, takže nášmu majetku hrozí rozkradnutie. Čo sme prežili a precítili, nedá sa slovom vypovedať, ani opísať.

Žiadame okresný úrad, aby vo veci zakročil a nám pomohol.

D. a h.

Podpis nečitateľný, v. r.
za okresného náčelníka

Dvořáková, v. r.
ako zapisovateľka

Čeněk Š., v. r.
Berta D., v. r.
Antonia T., v. r.
Anna F., v. r.
Štefánka Z., v. r.
Anna Š., v. r.
Jozefa K., v. r.
Květa K., v. r.
Drahoslava K., v. r.
Oldřich Z., v. r.
Karel K., v. r.
Miroslav T., v. r.
Jozef K., v. r.
Antonín Š., v. r.
Anežka Š., v. r.

AMZV ČR, PrS, kr. 62, f. 7, č. 2509

¹ Žandárska stanica v Krčave 15. 11. 1938 hlásila, že do tohto dátumu z blízkeho okolia okupovaného teritória bolo vyhostených 71 osôb. – SNA, KÚ, kr. 256, f. 71527/38 prez., bez č.

13

12. novembra 1938, Lovinobaňa.

Zápisnica napísaná na okresnom úrade s Františkom R., predtým obyvateľom obce Filakovo – Parná tehelňa, ktorý vypovedal o šikanovaní a brutálnom postupe maďarských bezpečnostných orgánov pri vyšetrovaní a jeho vyhostení z teritória maďarského štátu.

Zápisnica

Vojenské orgány priviedli na okresný úrad Františka R., ktorý udáva nasledovné: